

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Kirjaamo
PL 36
00521 Helsinki
kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Asia: Lausunto Raaseporin–Inkoon edustan merituulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta

Lausunnon antaja: Lausunnon antaa BirdLife Suomen jäsenyhdistys Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa r.y. (rek.nro 116.353, 2072 jäsentä vuoden 2010 alussa). Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdysiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (Uusimaa ja Sipoo Itä-Uudellamaalla).

Yhteystiedot: Tringa r.y., Suojelusihteeri Aili Jukarainen, Annankatu 29 A 16, 00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi

Lyhyesti

Raaseporin-Inkoon merituulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointi on puutteellinen. Sitä tulee täydentää arvioimalla hankealueen merkitystä lintujen kerääntymisalueena kaikkina vuodenaikoina sekä etsimällä ja arvioimalla merikaapelille vaihtoehtoisia reittejä, jotka eivät kulje Natura-alueen läpi. Hankkeesta on toteutettava Natura-arvio. Tringa huomauttaa lisäksi hankkeen olevan voimassa olevan maakuntakaavan vastainen.

Alueen merkitystä lintujen kerääntymisalueena ei ole selvitetty

Kaikista tuulivoimaloiden aiheuttamista negatiivisista linnustovaikutuksista arvioidaan häirintävaikutuksen olevan merkittävien. Merialueella häiriö kohdistuu erityisesti alueella lepäilevään ja ruokailevaan linnustoon. Offshore-puistojen lähistöllä linnustotiheydet ovat olleet odotettua pienempiä ja voimaloiden karkoitusvaikutuksen on todettu ulottuvan jopa 2 – 4 kilometrin päähän (Petersen ym. 2004).

Ilmastonmuutoksen myötä Suomenlahden rannikon merkitys myös vesilintujen talvehtimisalueena on kasvanut. Kun jäätalvet vähenevät on todennäköistä, että yhä suurempia määriä ja talvehtijoina uusia lajeja jää talvehtimaan rannikollemme. Esimerkiksi talvehtivien tukkasotkien määrä Ahvenanmaalla on kasvanut 1980-luvun noin neljästätoista yksilöstä 2000-luvun tuhansiin yksilöihin (Vähätalo 2010).

Tuulivoimalat on kaikissa YVA:ssa tarkastelluissa vaihtoehdoissa sijoitettu kunkin tarkasteltavan alueen matalimmille kohdille. Samaiset matalikkoalueet ovat potentiaalisia

vesilintujen kerääntymisalueita kaikkina vuodenaikoina niiden linnuille tarjoaman ravinnon vuoksi.

Linnustoselvitys on kuitenkin puutteellinen erityisesti alueen merkityksen arvioimisessa lintujen levähdys-/talvehtimisalueena. Talviaikaisia laskentakäyntejä ei tehty lainkaan ja alueella lepäilevä linnusto laskettiin kiertolaskennalla linnustoselvityksen puitteissa ainoastaan kahdesti. Lepäilevää linnustoa tarkkailtiin muina aikoina ainoastaan senhetkisen muutontarkkailupaikan ympäristössä, joka taas ei sijainnut itse hankealueella. Pisimmillään muutontarkkailupaikka sijaitsi jopa seitsemän kilometrin päässä hankealueelta (6.4.-26.4.), lähimmillään kilometrin päässä (viitenä päivänä 3.- 10.5.). Suurin osa tarkkailusta (12.5.-31.5. ja 17.-20.9. sekä 11.-16.10.) suoritettiin noin 10 kilometrin pituisen hankealueen itä-koillispuolelta, noin neljän kilometrin päästä hankealueen länsipäästä, joilloin vääjäämättä suurin osa alueesta jäi katveeseen.

Havainnointi alueella lopetettiin keväällä toukokuun lopussa ja syyskaudella muuttoa havainnoitiin ainoastaan kahden lyhyen ajanjakson aikana 17.–20.9. ja 11.–16.10. Syyskauden aikana kiertolaskentaa ei toteutettu. Käytännössä alueen merkitystä kerääntymisalueena ei ole lainkaan selvitetty kesän, syksyn ja talven osalta, vaikka puiston haitallisimmat vaikutukset saattavat koskea juuri alueelle kerääntyvää linnustoa.

Huolimatta puutteellisesta havainnoinnista YVA-selostus toteaa: *“...tuulivoimapuiston merkitystä vesilintujen ruokailualueena voidaan pitää korkeintaan kohtalaisena.”* Em. johtopäätös on liian pitkälle viety ottaen huomioon alueelle kerääntyvän linnuston havainnoinnin puutteet.

EU:n komission ohje lintu- ja luontodirektiivin noudattamiseksi suosittaa tutkan käyttöä perinteisin muuton tarkkailun täydentäjänä (http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Wind_farms.pdf). Erityisesti ulkomerialuilla, jossa tarkkailu on vaikeaa järjestää hankealueelle, tulee tarkkailua täydentää tutkahavainnonilla.

Hankkeesta tulee toteuttaa Natura-arvio

Tuulivoimapuisto sijoittuu Natura 2000-alueiden välittömään läheisyyteen ja merikaapeli, jolla puisto liitetään sähköverkkoon on tarkoitus vetää suoraan Natura-alueen läpi. Koska voidaan perustellusti olettaa hankkeen vaikuttavan Natura-alueen koskemattomuuteen tulee hankkeesta toteuttaa Natura-arvio. Koska Natura-arvio velvoittaa viranomaisia, tulee sen olla jopa YVA:a huolellisemmin laadittu. Luontodirektiivin kuudennen artiklan mukaan: *“Alueelle aiheutuvien vaikutusten arvioinnista tehtyjen johtopäätösten perusteella ja jollei 4 kohdan säännöksistä muuta johdu, toimivaltaiset kansalliset viranomaiset antavat hyväksyntänsä tälle suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, että suunnitelma tai hanke ei vaikuta kyseisen alueen koskemattomuuteen, ja kuultuaan tarvittaessa kansalaisia” (92/43/ETY).*

YVA-selostus toteaa linnuston osalta Natura-arvion tarvearvioinnista kohdassa Tuulivoimaloiden vaikutukset luonnonsuojelualueisiin seuraavaa: *“Ainoa mahdollinen käytön aikainen vaikutus voisi kohdistua Natura-alueella pesiviin lintuihin Linnustovaikutuksia on käsitelty erikseen kohdassa 11.5 (Linnusto)”*. YVA-selostuksen liitteenä olevasta linnustoselvityksessä on lyhyesti pohdittu hankkeen vaikutuksia alueella esiintyviin lintudirektiivin I-liitteen lajeihin. Tarkastelu on kuitenkin liian suppea. Lapintiiran todetaan

käyttävän hankealuetta ruokailualueenaan. Toteutettavassa Natura-arvioissa tulee analysoida esimerkiksi mahdollisesti menetettyjen ruokailualueiden merkitys lajin lisääntymismenestykselle esimerkiksi energiakustannuslaskelmin.

Tarkastelun rajaamiseen pelkästään lintudirektiivin I-liitteen lajeihin ei löydy perustetta itse direktiivistä. Lintudirektiivin mukaan kaikki linnut ovat samanarvoisia, mutta liitteen I lajeille on lisäksi perustettava suojelualueita. YVA-selostuksen arvioit puiston vaikutuksista muihin aluetta käyttäviin lajeihin ovat puutteelliset osittain tiedon puutteiden vuoksi.

Hankkeesta tulee toteuttaa Natura-arvio, jotta viranomaiset pystyvät arvioimaan hankkeen lupavaiheessa luontodirektiivin mukaisesti vaikuttaako hanke läheisten Natura-alueiden koskemattomuuteen.

Vaikutuksia IBA-alueen linnustoon ei ole arvioitu

Raaseporin-Inkoon merituulivoimapuisto sijoittuu Tammisaaren-Inkoon läntisen saariston IBA-alueelle. Myös yhteysviranomaisen kiinnittää tähän huomiota lausunnossaan hankkeen YVA-ohjelmasta: *“Yhteysviranomaisen katsoo, että... ..hankkeen vaikutusten arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota lajeihin, joiden perusteella alue on määritelty kansainvälisesti arvokkaaksi lintualueeksi”* Kyseiset lajit ovat merikotka (talvehtimisalue), sekä kalalokki, merilokki, räyskä ja riskilä.

Koska talven aikana ei linnustoselvitystä ole tehty, ei vaikutuksia ole voitu arvioida alueella talvehtiviin merikotkiin. Kalalokin, merilokin ja riskilän osalta vaikutusten arviointi puuttuu tyystin.

Merikaapelin vaihtoehdot

Kaapeli, jolla tuulivoimapuisto on tarkoitus liittää kantaverkkoon, on vedetty Inkoon saariston Natura-alueen läpi. YVA-selostuksessa ei ole selvitetty vaihtoehtoisia ratkaisuja. Kaapelin laskemisen todetaan aiheuttavan kyseiselle Natura-alueelle vain pientä samenenishaittaa, jonka arvellaan menevän ohi tunneissa.

Vaikka haitta on arvioitu verrattain vähäiseksi tulee Natura-alueeseen kajoamiselle aina tutkia vaihtoehtoja. Luontodirektiivin mukaan lupaa hankkeelle ei tule myöntää, mikäli kyseinen hanke uhkaa Natura-alueen koskemattomuutta. Kaapelille tuleekin etsiä vaihtoehtoisia reittejä ja niiden vaikutukset arvioida luontodirektiiviin tarkoittamalla tavalla.

Tuulivoimalat on sijoitettu maakuntakaavan vastaisesti

Uudenmaan maakuntakaavassa (vahvistettu 2004) on osa hankealueesta osoitettu tuulivoiman tuotantoon soveltuvaksi alueeksi. Merkittävä osa suunnitelluista voimaloista, kaikissa tutkituissa vaihtoehdoissa kuitenkin sijoittuu kaavassa varatun alueen ulkopuolelle. Lainvoimaisesta kaavasta poikkeamista perustellaan YVA-selostuksessa seuraavasti:

“Tässä YVA:ssa on tutkittu tuulivoimapuiston sijoittamista laajemmalla aluerajauksella, kuin

mitä maakuntakaavassa on tuulivoimatuotantoon soveltuvaksi esitetty. Näin sen vuoksi, jotta arvioinnin aikana on haluttu selvittää hankealueelta tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet, sekä ne alueet, jonne rakentamista tulisi välttää. Maakuntakaavoitusta laajempi rajaus on perusteltavissa sen vuoksi, että näin voidaan jättää rakentamiseen soveltumattomat alueet tuulivoimapuistoalueen ulkopuolelle, säilyttäen kuitenkin puiston koko taloudellisesti kannattavan suuruisena.”

Alueen soveltuvuus tuulivoimatuotantoon on selvitetty kertaalleen maakuntakaavan yhteydessä, eikä alueen laajentamiselle ole perusteita. Taloudellista etua ei voida käyttää perusteena poiketa lainvoimaisesta kaavasta.

Karjaalla joulukuun 10. päivänä
Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening
Tringa r.y.

Mari Pihlajaniemi
Suojelutoimikunnan puheenjohtaja

Lähteet:

EU:n komission ohje lintu- ja luontodirektiivin noudattamiseksi tuulivoimahankkeissa:
http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Wind_farms.pdf

Neuvoston direktiivi (92/43/ETY) annettu 21 päivänä toukokuuta 1992, luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta.

Petersen, I. K., Clausager, I. & Christensen, T. J. 2004. Bird Numbers and Distribution on the Horns Rev. Offshore Wind Farm Area. Annual Status Report 2003. Report commissioned by Elsam Engineering A/S 2003. Rønde, Denmark: National Environmental. Research Institute.

Vähätalo, A. 2010 Milder winters have expanded the wintering range of Tufted Ducks in the Baltic Sea. Esitelmä 18.11.2010 Symposiossa The Global Environmental Change – Messages from Birds.